

פרשת ויצא

1

(ד) אחי. למד לשונו לדבר לשון אהבה וריעות
[ע"פ הטעם שכתבתי בהר"ד כ"ח י"ט ע"ש].
על כן קרא לרועים שלא הכירם מעולם אחי:

2

(פז) ותצא לאה לקראתו. אע"ג שלא היה
מדת לניעות, מ"מ נוח היה לה להקל בכבודה
משחזייש את רחל בבוא יעקב לאהלה ואח"כ ילא:

3

ויתן פני

הצאן. היינו הכשנים: אל עקד ובל חוב
בצאן לבן. היינו העוים, אשר אותם לא הסיר
לבן רק המיישים העקודות, והיו העוים הללו
למעלת הכשנים שילידו שחורות מעט. וראוי
לדעת שאע"ג שעשה יעקב פעולה נמרצה, מ"מ

כלי השגחה פרטית לא היה מקום שיליד כל כך
כפי התנאי, אלא העיקר היה השגחה בצירוף איזה
פעולה כדרך נס נסתר, כמו מעשה אלישע הנביא
שזוה ליהורם המלך לירות, וזוה כבש את מלך
ארם, וכמו לענין קללה בעת רע ק"ל אימא באיכה
רבתי שהמכה במקל בין י"ז בתמוז לט' באב מכה
מלאך המשחית במקל של ברזל וממית, כך הוא
לברכה פעולת האדם מעט גורם מעשה רבה
מלמעלה. [ומעשה אבות סימן לבנים בגלותן בקרב
עמים רבים, שמהא הנלחמם תלויה בחריצות ויתרון
דעת ובהכשר וסייעתא דשמיא גומר עליהם, כמו

שעשה יעקב אבינו]

4

(כא) ויברח

הוא וגוי. שהרי לא הוצטח על זה כמש"כ לעיל
ג', על כן הוכרח לעשות מחצולה זו, ואע"ג שגם
זה לא היה דבר נקל להשקות בדרך הרצה ולא
ז' יהא נודע ללבן, מ"מ היה בוטח בה' שלא יודע
לו ע"פ השגחה ה', אצל לא כמחשבות אדם
בהשגחה המה מחשבותיו ית', אלא נודע לו וגם
רדף וגם השיגו, ומכל מקום הילו ה' (א), אמנם
טוב היה יותר אלו לא הסתיר עצמו מלבן ולא
10 הגיע לגנבת התרפים, אשר זה גרם רעה רבה
ליעקב:

הרחב דבר

(א) וברך המה דרכי ישראל בכל עת אשר המה בוטחים בהשגחתו ית' שיהיה אחס בדרך שהמה הולכים, והקצ"ה
מיפר עלתם כדי לנערם ולנרף אותם או משום טעם אחר, ומכ"מ מזילם יגונן עליהם בדרך אחר בדרך
שלא חשבו ולא עלה על דעתם. והא שכתב יעקב לנפוח בה' יותר בזה האופן, היינו שצוה האופן לא היה נגד
בחירה רעה, וכמש"כ להלן ל"ו י"ג, וכן היה באברהם כמש"כ לעיל י"ב י"ד:

6

(כט) יש

לא ידי וגוי. אלא שאינו חפץ, והוכיח שזידו
לעשות רע ואינו ירא מקדושת יעקב, שהרי וא"ה
אביבם וגוי. שיקר לבן ואמר ליעקב שהקצ"ה
הזהירו מדבר כלל, ומ"מ אינו חושש ומדבר, וכך
יש זידו לעשות רע. ואמר כאן בלשון רבים עמכם,
אזיכם, וא"א לפרש שכיון על בניו ובנותיו, שהרי
חשש לבן להם לפי דבריו, אלא היינו ליעקב ואחיו
עבדי ה' שהיו עמו ואברהם ויחזק אב לכולן,
10 ואע"ג שאין ללבן עליהם מאומה רק ליעקב שחשדו
שגנב ממנו, מכל מקום כך דרך אה"ע כשרואין
אחד מישראל שגנב אומר על עבדי ה' כולם שהמה
גנבים, ויש להרע לכולם וחשד דהיהדות גורם
הימר לכך, ומש"ה יש להרע להם ולכלות את

7

היהדות, ומעשה אבות סימן לדורות הבאים. ואמר
לבן כל זה בשביל שרצה להתפאר שאינו ירא מעבדי
אלהי אברהם ויחזק וזידו לעקור את הכל, אך
מטובו אינו שואל אלא דבר אחד הוא התרפים,
וחשדו שרצה יעקב להסיר את לבן מע"ו, או לבנות
ע"ו שלו, וגם זה חשד חנינם, והכל הוא אות וסימן
לנו. אכן באמת היה לבן ירא בלבו מפני אזהרת
אלהים, על כן לא מלא ידי לעשות רע. [והנה
לבן כשזיקש להרוג את יעקב ואחיו עמו, הלא
היה בזה כונה לעקור את היהדות, שהרי אם היה
הורג את יעקב, היה מקבל את בנותיו והבנים
הקטנים לביתו ועוקר מהם היהדות, ונמצא בקש
בזה לעקור את הכל, והיינו דאמרין בהגדה דלבן
זיקש לעקור את הכל, דאי לא זה אלא כעס על
יעקב מפני החשד, למאי זיקש לעשות רע עס
אחיו עובדי ה']:

(מו) ויאמר

יעקב לאחיו. פרש"י ע"פ המדרש דלאחיו היינו בניו, דאי אפשר לפרש אחיו כמו לעיל נגד אחי ואחיו, וכן להלן ויקרא לאחיו, שאין דרך ארץ לבקש אנשים חשובים ללקט אנשים לאחילה, אלא על כרחק המה בניו. ועדיין צריך טעם למה באמת לא נזהר לעבדיו ושפחותיו לעשות כן, ומו למאי כתיב לאחיו, ולא לבניו, אלא בשביל שהיה בזה הענין מדה יעקב לשבת בטח ושלום עם אנשים, 10 ואע"ג שלבן הקניטו הרבה, ובפרט בסוף דבריו אמר כל אשר אתה רואה לי הוא, מ"מ לא חש יעקב לזה, וציקש לרדוף אחר השלום ולעשות לגימיה לקרב את לבבו, ורצה עוד להרגיל בניו למדה זו הנפלאה, על כן נזהר אותם ללקט אנשים לשם כך, ואם היה אומר בני לקטו אנשים, לא היה נקלט בלבבם דרך מוסרי בזה, ואמרו בלבב כי עושים בטווי אציהם, גל כן קרא אחי לקטו אנשים, להגיד יושר מדה זו שגם בלי גזרת אב, יפה לנו לאחוז במדה המישבת לבטח, וע' להלן 20 ל"ב כ"ו ומ"ט כ"ד, ובס' דברים ל"ג כ"ה, שזהו פי' עין יעקב להיות בטח, שלא להתגרות עם אוה"ע כל האפשר. ומה סימן לבנים ולמוד לזרעו להתפייס מהר להמריע להם, ועוד לעשות להם לגימיה לקרב את לב הרחוקים כמו שעשה יעקב ללבן:

9

(נד) ויקרא לאחיו. היינו

האנשים שגייסם והמה לנו תחת ההר עמה קרא אותם לסעודה: וי"צו בהר. גם אחיו אלה לא הלכו ללון במורד ההר גם אחרי שאכלו, משום שלא רצו להניח את יעקב להתייחד את לבן, שחשוד היה על שפירות דמים, כי באמת ראו פני לבן וועפים עם יעקב, מדע שהרי בסמוך כתיב וישק לבניו ולבנותיו ולא כתיב שישק ליעקב, ומש"ה כתיב וישק לבן בצוקר שהוא בעלות השחר, משום 10 שהיה קשה על לבן להיות עם יעקב הרבה, מש"ה לנו אחי יעקב בהר לשמרו מלבן:

10

רב (א) וישב

לבן למקומו. תיבת לבן מיותר שהרי מדובר בו, או היה ראוי לכתוב וילך לבן וישב למקומו, אלא משמעות מקומו כאן למעמדו שהיה עד בוא יעקב, והכי פי' חז"ל ברבה, וכי"ז ביארנו לעיל ל' כ"ה, ונמצא כל הברכה שהגיעה ללבן היה רק בשביל יעקב, וכמו שראה לבן בתרפס שאמר נחשתי ויצרני ה' בגלגל, וכענין שאמרו חז"ל ביצמות דס"ג אפי' משפחות הדרים באדמה אין מתברכות אלא בשביל ישראל, וכל זה סימן לבנים שיט אוה"ע שאין מולם טוב בעצם אלא בשביל ישראל שצרכים בזה הברכה להם, וכאשר יאלו ישראל מהם ישונו לכח דל ורזה, אם לא שמוזל גרם לעשות חיל: